ئومبێرتۆ ئیکۆ: لە سەدەکانی ناوەندەوە بۆ "ناوی گوڵەباخ"

ئازاد بەرزنجی

Website: www.kurdishbookhouse.com

Telegram: https://t.me/kurdishbookhouse

تایبەت بە ماڵی کتێبی کوردی

وتاری ڕۆمانی "ناوی گوڵەباخ"

(وەختێ دەستمان بە شتێك نەگات، دەبێ لەڕێی نیشانەكان و نیشانەی نیشانەكانەوە پەی بە بوونی ببەین)...

ویلیەم- ناوی گوڵەباخ، ل39

ئازاد بەرزنجی

ئومبێرتۆ ئیكۆ وەكو زانایەكی سیمیۆتیكی خۆی ڕای وایە كە دەبێ نیشانەكانی نووسینی ئەكادیمی (باس و تۆژینەوەی فیكری و زانستییەكان و هتد...) بە ڕوونی بگەنە خوێنەر و بە پێچوپەنا و ئاڵۆز نەبن. بەڵام لە نووسینی ئیبداعیدا نیشانەكان چڕ دەبنەوە و نهێنیئامێز دەبن و دەچنە تۆڕێكی ئاڵۆزەوە. هەر بۆیە دەبینین كەشێكی نهێنیئامێز باڵ بەسەر پانتاییەكانی جیهانی ڕۆمانی "ناوی گوڵەباخ"دا دەكێشێ.

دەكرێ بڵێین ڕۆمانی "ناوی گوڵەباخ" ڕۆمانێكی پۆلیسییە، بەڵام نەك لەو ڕۆمانە پۆلیسییانەی كە لە ڕوانین و جیهانبینی خاڵین و تەنها مەبەستیان ورووژاندنی هەستی بەدووكەوتنی ڕووداوەكانە لای خوێنەر و ڕەهەندێكی قووڵ لەودیو ئەم بەدووكەوتنەوە نییە، بەڵكو بە پێچەوانەوە، ئەم ڕۆمانە دونیایەكی دەڵەمەند بە دەلالاتی مەعریفیی ئێستاتیكی و فیكری و لەزۆر ڕووەوە دەشوبهێتە سەر فەزا و ڕەهەندی كارەكانی "بۆرخس" و هەندێ لە ڕەخنەنووسان تا ئەو ڕادەیە دەڕۆن و دەڵێن چاودێری كتێبخانەی دەیرەكە (واتە یۆرج) لەسەر شێوەی

كەسێـتیی بۆرخس خولقێنراوە، ئەگەرچی ئیكۆ لە ڕۆمانەكەیدا یۆرج وەكو بكوژێك دەخاتە ڕوو.

دەشێ بڵێین یەكێك لە هۆیەكانی دی بۆ هەڵبژاردنی كەشوهەوایەكی پۆلیسییانە لەلایەن ئیكۆوە بۆ ئەم ڕۆمانە ئەوە بێت كە كرداری شاردنەوە و دۆزینەوە پتر لە هەر كارێكی دی، ڕەهەندێكی سیمیۆتیكییانە بەخۆوە دەگرێ. ئەمە و ئیكۆ دەڵێت كە زۆربەی ڕووداوەكانی ڕۆمانەكە خۆیان خۆیان بەسەر ئەودا سەپاندووە، نەك بیەوێ بەزۆر ئەو كەشوهەوایە بەسەر دونیای ڕۆمانەكەدا بسەپێنێ. ئەوەتا دەڵێت "هێنانەبەرچاوی چیرۆكێك كە لە سەدەكانی ناوەڕاستدا ڕوو بدات و ئاگرسەندنەوەی تیا ڕووبدات، وەكو هێنانەبەرچاوی فیلمێكی جەنگییە كە ڕووداوەكانی لە ئۆقیانووسی ئارامدا ڕوو بدەن و كەچی فڕۆكەیەك لە فیلمەكەدا نەبینرێ."

ڕووداوەكانی "ناوی گوڵەباخ" كە ژمارەی لاپەڕەكانی لە حەوتسەد لاپەڕە تێدەپەڕێت، دەگەڕێتەوە بۆ چاخەكانی ناوەڕاست. دیارە كە بایەخدانی ئیكۆ خۆی بە سەدەكانی ناوەڕاست و ئەو تۆژینەوانەی لەسەر ئێستاتیكا لە سەدەكانی ناوەڕاستدا نووسیونی، ڕۆڵی گرنگیان هەبووە لەوەدا كە هانی ئیكۆ بدەن تا ئەو ڕۆژگارە وەكو باكگراوەندێك بۆ ڕووداوەكانی ڕۆمانەكەی هەڵبژێرێت، بە تایبەتییش سەدەی چواردەهەم، واتە دوا ساڵەكانی چاخەكانی ناوەڕاست، كە ساڵانێكە تیایدا بەها فیكری و مرۆییەكان ڕووەو پووكانەوەن و بەهای مرۆیی نوێ لە شكۆفەكردن و بوژانەوەدایە، هەر بۆیەشە ڕۆمانەكە بە

www.kurdishbookhouse.com

هەندێ ئامۆژگاریکردن بۆ قدیس تۆماس دەست پێ دەکات و بە باسکردنی ڤیتگنشتاین کۆتایی دێ.

ڕووداوەکانی "ناوی گوڵەباخ" لە دەیرێکی گەورەدا و وەکو پێشتر ئاماژەمان پێ دا لە سەدەی چواردەیەمدا ڕوو دەدەن. ساپیتەی زەمەنیی ڕووداوەکان حەوت ڕۆژە، کە دەتوانین بڵێن ئاماژەیە بۆ ئەو حەوت ڕۆژەی کە تیایاندا خوا گەردوون و بوونەوەرەکانی خوڵقاند، هەروەها ئاماژەیە بۆ سەربردەی مرۆڤایەتی و سەرلەنوێ لەدایکبوونەوەی لەنێو ڕەحمی تاریکییەوە بۆ نێو تریفەی ڕووناکی، لە تاریکیی ئەنگوستەچاوی سەدەکانی ناوەڕاستەوە بۆ سەرەتاکانی چاخی ڕێنیسانس.

لە میانەی ڕووداوەکانی ئەم حەوت ڕۆژەوە گوتاری زاڵی زەینییەتی دەسەڵاتی دینیی سەدەکانی ناوەڕاستمان بۆ ئاشکرا دەبێت، بەڵام ئەمە ڕەهەندێکە لە ڕەهەندەکانی ڕۆمانەکە، نەك تاقە ڕەهەند. هەر چۆن ڕوانینی ئیکۆ خۆی بۆ دەق وایە کە دەبێ (کراوە) بێت، واتە دەبێ دەق بە ڕووی ڕەهەندە کولتوورییەکان و بە ڕووی ژیان و جیهاندا کراوە بێت. هەر بۆیە ناتوانین تاقە لایەنێك لە لایەنە فرەکانی ڕۆمانەکە بەسەر لایەنێکی تردا زاڵ بکەین و بۆ نموونە بڵێین ئیکۆ لە (ناوی گوڵەباخ)دا تەنها کاری ئەوەیە ئەقڵیەتی باوی سەدەکانی ناوەڕاستمان بۆ بخاتە ڕوو. ئەگەرچی ئەمەش ڕێ لەوە ناگرێت کە مۆرکی مێژوویش لەم ڕۆمانە بسەنینەوە، چونکە قۆناغێکی مێژوویی دەبێتە زەمینەی ڕووداوەکان.

www.kurdishbookhouse.com

لە ڕاستیدا دەتوانین بڵێین کە کتێبخانە (و زانست) پاڵەوانی ئەم ڕۆمانەن. کتێبخانە لای ئیکۆ بریتییە لە "یادی مێژوویی"ی مرۆڤ. یەکێك لە کارەکانی کتێبخانە شاردنەوە و پەنهانکردنە. کتێبی شاراوە (کە لە ڕۆمانی "ناوی گوڵەباخ"دا کتێبی "پۆیتیکا" یا "هونەری شیعر"ەکەی ئەرستۆیە) مایەی خولیا و عەوداڵییە. ڕێنسانس بە دۆزینەوەی دەستنووسە کۆنەکانی ناو پەرستگە پەنهانکارەکان دەستی پێ کرد. هەر بۆیەش دەبینین ویلیەم کە کەسێتییەکی سەرەکیی ڕۆمانەکەیە، ئامادەیە لەپێناوی دۆزینەوەی دەستنووسی بەشی دووەمی کتێبەکەی ئەرستۆدا کە تایبەتە بە "کۆمیدیا"، هەر نرخێك بدات. لەولاشەوە "یۆرج" چاودێری کوێری کتێبخانەکەی دەیرەکە ئەو کتێبە بە سەرچاوەی مەترسی بۆ ئیمان دەزانێ و لە هەرچییەك خۆش بێت، لە پێکەنین خۆش نابێت. گوایە لە ئینجیلەکاندا -کە دەقی باڵادەست بوون لە سەدەکانی ناوەڕاستدا- هاتووە کە مەسیح هەرگیز پێنەکەنیوە. هەر بۆیە ئیکۆش وەکو "باختین" لەوە ئاگادار بووە کە لە سەدەکانی ناوەڕاستدا خەڵکە ئاساییەکە پێکەنیون و خەڵکی ڕەسمی گریاون.

ساڵانی سەدەکانی ناوەڕاست، ساڵانی تاریك و ئەنگوستەچاو بوون، کە تیایدا جەهل حوکمڕان بوو.. تیایدا ئایین بووبووە ئامرازێك بەدەست کۆمەڵێك قەشەی دەسەڵاتدارەوە، کە دەیانویست لەو ڕێیەوە مەرامە نامرۆییەکانی خۆیان پیادە بکەن، هەر لە بەدەستهێنانی دارایی و سامان و پلەپایەوە تا دەگاتە تێرکردنی شەهوەتە کاتییەکانیان... دەیرەکان دەبنە مەکۆی خوێنڕشتن و تاوان و مەیلی

www.kurdishbookhouse.com

هۆمۆسێکشواڵیتییان... پیاوە ئایینییەکان ڕۆژبەڕۆژ زێتر دەسەڵاتیان لەناو کەناڵە حکومییەکاندا پەیدا دەکرد، تا ئەنجام بەوە شکایەوە کەنیسەکان بوون بە مۆڵگەی تاوان (دەشێ هەر لەمەشەوە بووبێت کە ئیکۆ یەکەم جار ڕۆمانەکەی ناو نابوو "پەرستگەی تاوان" بەڵام دوایی گۆڕیی بۆ "ناوی گوڵەباخ") و بەدکاری و ڕیسوایی ئابڕووی کەنیسەیان تکاند و بەو جۆرە فەرمان و ئامۆژگارییەکانی کڵێسا بوونە مایەی گاڵتەپێکردن و یەکێتیی دینیی ئەورووپای خۆرئاوا لێك ترازا و ئایینی مەسیحی لە بەریەك هەڵوەشایەوە. گرووپ و مەزهەبی جۆراوجۆر دروست بوو کە لە ناوجەرگەی ئەو پاشاگەردانییەوە سەریانهەڵدا و خەڵکی سادەیان کرد بە دوژمنی خوێنخۆری یەکدی و شەڕی مەزهەبییان هەڵایساند و گۆڕەپان و شەقامەکانیان بە خوێنی مرۆڤ سوور کرد.

ڕووداوەکانی "ناوی گوڵەباخ" لەو ڕۆژگارەدا ڕوو دەدەن، لە ڕۆژگاری ئەو پیاوە دینییانەدا کە خۆیان بە هەڵگری ئاڵای حەق و هەقیقەت لەقەڵەم دەدا و کەچی لە ڕاستیدا سەرچاوەی بەدی و دزێوی بوون... لەملاوە خەڵکیان بۆ تەرکی دونیا هان دەداو و لەولاوە خۆیان پەیوەندییان لەگەڵ ئیمپراتۆردا دەبەست و چاپلووسی و مەراییان بۆ دەکرد. جا هەر وەکو وتمان لەبەر ئەوەی زەمین و زەمانی ڕووداوەکانی "ناوی گوڵەباخ" دەگەڕێتەوە بۆ سەدەکانی ناوەڕاست کە بە سەدە تاریکەکانیش ناودەبرێ و نزیکەی هەزار ساڵی خایاند و هەندێ جاریش لە ڕووی مەجازەوە پێی دەوترێ شەوی هەزار ساڵە، بە چاکی

www.kurdishbookhouse.com

دەزانین چەند ئاماژەیەکی خێرا بۆ ئەو قۆناغە درێژە بکەین، تا وێنەیەك لای خوێنەر ڕەسم بێت.

ئایینی مەسیحی لە ساڵی 313ی زایینییەوە لە ئیمپراتۆریەتی ڕۆمدا بە یەکێك لە دینە ڕەسمییەکان ناسرا. ئەمەش لە سەردەمی قەیسەر قوستەنتیندا بوو. لە ساڵی 380ی زدا مەسیحییەت بوو بە ئایینی ڕەسمیی ئیمپراتۆریەتی ڕۆم. ساڵی 395ی ز ئیمپراتۆریەتی ڕۆم بۆ دوو ئیمپراتۆریەت دابەشبوو، خۆرهەڵات و خۆرئاوا، پایتەختی ڕۆمی خۆرهەڵاتی قوستەنتینیە بوو (کە ساڵی 330ی زدا قەیسەر قوستەنتین کردبووی بە پایتەخت، بۆیە بە ناوی خۆیەوە نرا) پایتەختی خۆرئاواش ڕۆما بوو. ساڵی 410ی ز ڕۆمان کەوتە بەر شاڵاوی تیرە بەربەرییەکان و لە 476ی زدا ئیمپراتۆریەتی ڕۆمی خۆرئاوا لەناوچوو. بەڵام ئیمپراتۆریەتی خۆرهەڵات تا ساڵی 1453ی زاینی، واتە کاتێ قوستەنتینییە کەوتە ژێر دەسەڵاتی تورکەوە، بەردەوام بوو. دواتریش ناو نرا ئیستەنبووڵ.

دەیرە بندیکتییەکانیش(2) (ئەو دەیرەی ڕووداوەکانی ڕۆمانەکەی تێدا ڕوو ئەدات، دەیرێکی بندیکتییە) لە ساڵی 529ی زایینەوە هاتنە ئاراوە. واتە هەمان ئەو ساڵەی کە ئاکادیمیای ئەفلاتوون لە ئەسینا داخرا. بیندیکتییەکان یەکەمین پایەی مەزهەبیی مەسیحییەتیان هێنایە گۆڕێ. بەم جۆرە ساڵی 529ی ز بە ساڵی زاڵبوونی کەنیسە بەسەر فەلسەفەی یۆنانیدا لەقەڵەم دەدرێ. ئیدی لەو مێژووە بەدواوە

www.kurdishbookhouse.com

دەیرەکان بوون بە تاقە مەڵبەندی پەروەردەکردن و فێربوون و خوێندن و بیرکردنەوە.

لە کۆتاییەکانی سەدەی چواردەیەمی زاییندا ڕۆم دەسەڵاتی سیاسیی خۆی لەدەست دابوو، بەڵام ئەوەندەی نەبرد کە گەورەقەشەی ئەو شارە بوو بە ڕابەری کڵێسای ڕۆمی -کاسۆلیك، نازناوی (پاپا)یان دایە، کە بە مانای (باوك) دێ. سەرەنجام ئەو بە نوێنەری مەسیح لەسەر زەوی ناسێنرا. هەر بۆیە بە درێژایی سەدەکانی ناوەڕاست، ڕۆما بە سەنتەری کڵێسا و پایتەختی مەسیحییەت لەقەڵەم درا. لەو زەمانە بەدواوە کەم کەس وێراویەتی بە پێچەوانەی دەستووری ڕۆماوە ڕەفتار بکات.

ئیدی وردەوردە لە سەدەکانی 11،12،13دا مەزنترین کڵێساکانی ئەورووپا بینا کران، کە بەپێی دەستووری کڵێسای ڕۆمی سیستمی خوێندن و پەروەردەیان تیا پیادە دەکرا.

لە ڕاستیدا مەسیحییەت لای فەیلەسووفانی سەدەکانی ناوەڕاست هەقیقەتێکی بەڵگەنەویست بوو. لە فەیلەسووفە دیارەکانی سەرەتاکانی ئەم قۆناغەش قدیس ئۆگستین 354-430ی ز بوو. بەڵام گەورەترین فەیلەسووفی کۆتاییەکانی ئەم قۆناغە تۆماس ئەکویناس 1225-1274ی ز بوو، کە ڕوانینی فەلسەفیی ئەرستۆی هێنایە ناو مەسیحییەتەوە. شایانی باسە کە لە ڕۆمانەکەدا ناویان هاتووە. ئومبێرتۆ ئیکۆ هەر وەکو لە پێشەکیی ڕۆمانەکەشدا دەڵێت بۆ نووسینی ئەم کارەی پشتی بە دەستنووسێك بەستووە کە ڕاهیبێك لە

www.kurdishbookhouse.com

کاتی پیریدا و لە دوا ساڵانی سەدەی چواردەهەمدا نووسیویەتی، تیایدا ئەو ڕووداوانە دەگێڕێتەوە کە لە تافی لاویدا لەگەڵ (ویلیەم)ی ماموستایدا لە دەیرێکی بیندیکتینیدا بەسەریان هاتووە، ڕووداوەکانی ڕۆمانەکەش هەر لەسەر زمانی ئەو ڕاهیبەوە (کە ناوی "ئادسۆی ئەهلی مێلْك"ە) دەگێڕێتەوە، واتە گێڕەرەوە (ئادسۆ)یە کە خۆیشی یەکێکە لە کەسێتییەکانی ڕۆمانەکە.

لێرەدا جێی ئاماژەیە کە ئیکۆ تەنانەت لە کرۆنۆلۆژیای ڕووداوەکانیشدا ڕەچاوی هەمان خشتەی زەمەنیی دەستنووسەکەی (ئادسۆ)ی کردووە کە لەو ڕۆژگارانەدا بەکار براوە.

(ئادسۆ) لەگەڵ (ویلیەم)ی ماموستایدا بەرەو دەیرێکی گەورە دەچن و لەو دەیرە بیندیکتییانەی کە ئاماژەمان بۆ کردن. ئەم دەیرانەش بەوە بەناوبانگ بوون کە کتێبخانەی گەورەیان تیا بووە، بە تایبەتیش ئەم دەیرە. بە گەیشتنیان بۆ ئەوێ، ویلیەم لە ماوەیەکی کورتدا زیرەکیی خۆی بۆ سەرۆکی دەیر دەسەلمێنێت و ئەویش ڕایدەسپێرێت لە مەرگی نائاسایی ڕاهیبێك بکۆڵێتەوە کە ناوی (ئەدلمۆ)یە، چونکە وا پێدەچێت تاوانبارێك لەپشت مەرگیەوە هەبێت.

دوای لێپێچینەوە، ویلیەم دەگاتە ئەو ئەنجامەی کە ئەدلمۆ نەکوژراوە، بەڵکو خۆی کوشتووە، بەڵام هاندەرەکانی بۆ ئەوە چی بوون، جارێ ئەمەیان بۆ ڕوون نابێتەوە.

www.kurdishbookhouse.com

هەر لە سەرەتاشەوە سەرۆکی دەیر بە ویلیەم دەڵێ کە بۆی هەیە بە ناو هەموو بەشەکانی دەیرەکەدا بێت و بچێت، تەنها کتێبخانەکە نەبێت، لەبەر ئەوەی بە بۆچوونی سەرۆکی دەیر ئەو سەردەمەی تیایدا دەژین، سەردەمێکی تاریك و لەرزۆکە و پەتی باوەڕ نزیکی پسانە، بۆیە تەنانەت ڕێ بە ڕاهیبەکانیش نادرێ بچنە ناو کتێبخانەکەوە تا ئەو کتێبانە کاریگەری لەسەر کۆمەڵێك ڕاهیبی (کەمئاوەز یا لەخۆبایی نەکەن و لە ئەنجامی ئەوەشدا بکەونە داوی شەیتانەوە) -ناوی گوڵەباخ ل53- بۆیە ئەو کتێبخانەیە تەنها چاودێرێکی هەیە و نهێنییەکانی ئەو کتێبخانەیەش دەبێ لە چاودێرەکەوە بگوێزرێتەوە بۆ چاودێرێکی دی و بپارێزرێ. هەر لێرەوە خوێنەر هەست بە قورسایی بوونی ئەم کتێبخانەیە دەکات و دواتر بۆی دەردەکەوێت کە لە ڕاستیدا کتێبخانەکەی دەیر کارەکتەری سەرەکیی ڕووداوەکانی ڕۆمانەکەیە.

پاشتر و لە ڕۆژی دووەمدا چەند ڕووداوێکی تری لەو جۆرە ڕوو دەدەن، وەك دۆزینەوەی لاشەی ڕاهیبێکی دی (ڤینانیوس) لەناو بەفرێکدا، دوای ئەم ڕووداوانە و سووربوونی سەرۆکی دەیر لەسەر ئەوەی کە نابێ ویلیەم بچێتە کتێبخانەکە، ویلیەم پاش چەند گفتوگۆیەك لەگەڵ هەندێ لە نیشتەجێیانی دەیردا، وا ئەنجامگیری دەکات کە دیارە نهێنیی مردن و کوشتنی ئەمانە لە کتێبخانەکەدایە. دواتر لەگەڵ ئادسۆدا دەچنە ژووری "نوسخەگرتنەوە" کە لای کتێبخانەکەیە و لەوێ گفتوگۆیەك لەسەر پێکەنین لەنێوان ویلیەم و

www.kurdishbookhouse.com

"یۆرج"ی چاودێری کتێبخانەکەدا ڕوو دەدات کە تیایدا ویلیەم بەرگری لە پێکەنین دەکات و یۆرج دژی ئەوەستێتەوە.

(ویلیەم وتی: نازانم تۆ بۆچی بەم ئەندازەیە دژ بەو باوەڕەی کە لەوانەیە مەسیحیش پێکەنیبێت. من بڕوام وایە پێکەنین دەرمانێکی باشە. پێکەنین وەکو خۆشتن وایە، گرێ و نەخۆشییەکانی لەش چارەسەر دەکات. پێکەنین بە تایبەتی بۆ چارەسەری کەسانێك کە دووچاری مالیخۆلیا یا گرژیی هزر بوون، سوودبەخشە.

یۆرج وتی:

-خۆشتن باشە. ئەکویناس ئامۆژگاریمان دەکات کە بۆ ڕەواندنەوەی خەم و کەسەرمان خۆمان بشۆین. خۆت دەزانیت کە خەم لەوانەیە ببێتە هۆی کاری خراپ. خۆشتن هاوسەنگی بۆ مرۆڤ دەگەڕێنێتەوە. پێکەنین دەبێتە هۆی ڕاتەکاندنی لەش و شێوەی دەموچاویش ناشیرین دەکات و ئادەمیزاد وەکو مەیموون لێ دەکات.

ویلیەم وتی:

-مەیموون پێناکەنێت. پێکەنین شتێکە تایبەتە بە مرۆڤ). -ناوی گوڵەباخ ل199-.

بەڵام یۆرج ئەو مرۆڤانەی خۆش ناوێت کە پێدەکەنن، ڕقی لەو ڕاهیبانەیە کە زەردەخەنە لەسەر لێویان نەخش دەبێت، چونکە ئەوەی پێدەکەنێ لای ئەو بێباوەڕە.

www.kurdishbookhouse.com

لە بەشێکی تری ڕۆمانەکەدا ویلیەم و ئادسۆ دوای ئەوەی خۆیان دەگەیەننەوە ژووری نوسخەگرتنەوە کە کاغەزێك لە چەکمەجەی مێزەکەی ڤینانتیۆسدا ئەدۆزنەوە، کە بە ڕەمز و هێما شتی لەسەر نووسیوە و بۆ ئەوەش سوودی لە بازنەی بورجەکان وەرگرتووە، کە دواتر ویلیەم ئەو کۆدانە دەخوێنێتەوە، دەزانێ کە ڕێنومایە بۆ ڕێگەیەکی نهێنی بەرەو کتێبخانەکە.

لە کۆتایی ڕۆژی سێیەمیشدا ویلیەم و ئادسۆ لاشەی ڕاهیبێکی دی (برینگەر) لە بانیۆی حەمامێکدا ئەدۆزنەوە. ویلیەم سەرنج دەدات پەنجەکانی ڕەش هەڵگەڕاون و بیری دێتەوە کە پەنجەکانی ڤینانتیۆسیش وا ڕەش هەڵگەڕابوون، بۆیە دەگاتە ئەو ئەنجامەی کە دیارە دەستیان بەر شتێك کەوتووە و سەرەنجام دەستیان وا ڕەش بووەتەوە.

لە بەشێکی تردا ویلیەم دەچێتە لای (عەتتار)ی گیاناس کە ناوی سۆرینۆسە و ویلیەم دڵنیا دەکات کە برینگەر بەر لەوەی بچێتە حەمام، هاتووەتە ژووی (چارەسەرکردن) کە یەکێکە لە ژوورەکانی دەیرەکە، چونکە ئەم کتێبێکی سەیروسەمەرەی بەرچاو کەوتووە لە ژوورێکدا کە هی ئەم نییە و دیارە برینگەر لەگەڵ خۆیدا بۆ ئەوێی هێناوە. بەڵام لەو کاتەدا کە ویلیەم داوای لێ دەکات کتێبەکەی پیشان بدات یۆرج خۆی بە ژووردا دەکات و ئەوانیش بابەتی قسەکانیان دەگۆڕن.

www.kurdishbookhouse.com

دواتر لاشەکەی (سۆرینۆس)یش بە کوژراوی لە تاقیگەکەیدا ئەدۆزنەوە، کە شەلالّی خوێنە، ئەو کتێبەش دیار نەماوە کە سۆرینۆس بۆ ویلیەمی باس کردبوو. دوایی بۆیان دەردەکەوێ کە دەبێ یەکێك دەستی دابێتێ، یان گەڕاندبێتیەوە بۆ کتێبخانەی دەیر، بە تایبەتیش بۆ ئەو بەشەی کتێبخانەکە کە پێی دەڵێن (کۆتایی ئەفریقا) و شوێنێکی نهێنیئامێزە. هەر بۆیە ویلیەم مشووری ئەوە دەخوات کە ڕێگەیەکی دی بۆ کتێبخانەکە بدۆزنەوە. دوای کردنەوەی جفرەکانی کاغەزەکەی ڤینانتیۆس و بە هەوڵی هەردووکیان، ویلیەم و ئادسۆ ئەو ڕێگە نهێنییە دەدۆزنەوە و خۆیان دەگەیەننە کتێبخانەکە. دوای ئەوە بە چراکەی دەستیان ئەو ڕێچکە تاریکانە ڕووناك دەکەنەوە کە دەیانگەیەنێتە ئەوێ.

دەچنە ژوورێك لە ژوورەکانی کتێبخانەکە، کە تەماشا دەکەن "یۆرج"ی لێیە و چاوەڕێیان دەکات. بەر لەوەی ویلیەم لەگەڵ یۆرجدا بکەوێتە گفتوگۆ، دەڵێ دەمەوێ بچم سەرۆکی دەیر ڕزگار بکەم، چونکە ژیانی لە مەترسیدایە. بەڵام یۆرج کە خۆی پلانی بۆ کوشتنی داناوە و دڵنیای دەکات کە تازە سەرۆکی دەیر مردووە. وەختێ ویلیەم لێی دەپرسێ بۆچی کوشتت؟ یۆرج لە وەڵامدا دەڵێ: لەبەر ئەوەی لە ڕێی تۆوە بە هەموو پلان و نهێنییەکانی منی زانیبوو، دەیویست بێت بۆ (کۆتایی ئەفریقا)ش.

پاش گفتوگۆیەك لەنێوان ویلیەم و یۆرجدا دەردەکەوێ کە پلانڕێژی ئەو زنجیرە کوشتنانەی لە دەیرەکەدا ئەنجامدراون (یۆرج) بووە،

لەپێناوی ئەوەدا کە بە چاودێری کتێبخانە بمێنێتەوە، ئەو کتێبەش کە زۆر مەبەستی بووە، نەکەوێتە دەست ئەوانی دی، بەشی دووەمی کتێبی (هونەری شیعر)ەکەی ئەرستۆیە، کە دەربارەی (کۆمیدیا)یە و تەنانەت یۆرج پەڕەکانی ئەم کتێبەی ژەهراوی کردووە، تا ئەگەر کەسێك دەستی بەری کەوت، دەستی ژەهراوی بێت و دواتریش بیکوژێت، وەك چۆن هەندێ لە قوربانییەکان بەو شێوەیە لەناوچوون.

کاتێ ویلیەم لێی دەپرسێ بۆچی ئەم کتێبەی ئەرستۆی شاردووەتەوە، کە تایبەتە بە پێکەنین، لە کاتێکدا زۆر کتێبی تریش هەن سەبارەت بە پێکەنین؟ یۆرج دەڵێ: (چونکە ئەم کتێبە فەیلەسووفێك نووسیویەتی و هەر کتێبێك لە کتێبەکانی ئەم پیاوە بەشێك لە پایەکانی مەسیحییەتی ڕووخاندووە کە بە درێژایی چەندەها سەدە لە نەشونمادا بوون) -ناوی گوڵەباخ، ل700-.

یۆرج کە لەو بڕوایەدایە ئەم بەشەی کتێبەکەی ئەرستۆ دەبێتە مایەی سووککردنی شکۆی ئایینی مەسیحی، دەڵێ:

(پێکەنین وا لە خەڵکی عەوام دەکات ئیدی لە شەیتان نەترسن... ئەم کتێبە دەشێ خەڵك فێری ئەوە بکات کە خۆڕزگارکردن لە ترسی شەیتان نیشانەی (ئەقڵ)ە. خەڵکی ڕەمەکی وەختێ شەراب بە گەروویاندا دەچێتە خوارەوە و قاقا پێدەکەنن، خۆیان لێ دەبێتە بە ئاغا و گەورەپیاو) -ناوی گوڵە باخ، ل702-.

www.kurdishbookhouse.com

دواجار یۆرج ددان بەوەدا دەنێت کە ئەو کارانەی کردوونی بە لای ئەوەوە بە ناوی خۆشەویستیی یەزدانەوە بووە و لەڕێی ئەودا کردوونی... پاشان پەڕەکانی دەستنووسەکە لێ دەکاتەوە و پەڕە بە پەڕە دەیخاتە دەمیەوە، تا بیانجوێت و بیانخوات، چونکە ئیدی کە نهێنییەکەی کەشف بووە، گرنگ نییە مەرگی خۆیشی لەگەڵدا بێت. لە کاتێکدا ویلیەم و ئادۆسۆ دەیانەوێ کتێبەکەی لەدەست بسەنن. یۆرجی نابینا پەلەقاژێ دەکا و دەست بە چراکەی ئادسۆدا دەکێشێ و چراکە دەکەوێتە سەر کۆمەڵێك کتێب و لە ئەنجامدا نەك هەر کتێبخانەکە، بەڵکو تەواوی دەیرەکەش دەسووتێ و سێ شەو و سێ ڕۆژ ئاگرەکە بەردەوام دەبێ و هەرچی تەقەللاکانە بۆ کوژاندنەوەی بێهوودە ئەبێ.

ئایا ئەکرێ بڵێین کە ئەم ڕۆمانە بەتەنها ڕۆمانێکی پۆلیسییە و پرسیاری سەرەکی تیایدا ئەوەیە کە (تاوانبار کێیە؟) یان ڕۆمانێکی مێژووییە و تیایدا بە قۆناغێکی مێژوویی ئاشنا دەبین، کە کۆتاییەکانی سەدەکانی ناوەڕاست و گۆڕانی بەرەو چەرخی ڕێنسانسە؟ یان ڕۆمانێکە سەبارەت ململانێی نێوان (پاپ) و ئیمپراتۆر؟ یان ململانێی نێوان مەزهەبی دینییە جیاجیاکانی وەکو (بینەدیکتن) و (فرانسیسکن)؟ یان ئەمە ڕۆمانێکە تیایدا دەسەڵاتی ئەقڵ (کە لە ویلیەمدا خۆی دەبینێتەوە) بەرامبەر بەهێزە نائەقڵانی و خورافییەکان دەوەستێتەوە، کە دەیانەوێ سەرچاوەکانی زانست و مەعریفە، یا پەیبردن بە هەقیقەت (کە کتێبخانەکەیە) لە ئاست ئادەمیزادەکاندا دابخەن، تا بە ئاسانی بتوانن

www.kurdishbookhouse.com

وەکو گەلە (قطیع)ێك چۆنیان بوێت ئاوەها لێیان بخوڕن، یاخود ئەمە ڕۆمانێکە سەبارەت بە "ئێستا"مان؟

لە ڕاستیدا "ناوی گوڵەباخ" ئاوێتەیەکە لە کۆمەڵێك مەسەلەی گرنگی مەعریفی و فەلسەفیی وەك: ململانێی نێوان ئەقڵ و جەهل، جەبر و هەڵبژاردن، بەکارهێنانی چەوسێنەرانەی دەسەڵاتی ئایینی هتد... ئەم ڕۆمانە وەکو (دەقێکی کراوە) ئامێز بۆ گەلێ لێکدانەوە و ڕاڤەی جودا دەکاتەوە و ئەمەش خەسڵەتی دەقە ئیبداعی و زیندووەکانە.

شایانی ئاماژەپێکردنە کە دەرهێنەری فەرەنسایی (ژان ژاك ئانۆ) لە ساڵی 1985دا و دوای وەرگرتنی مۆڵەت لە ئیکۆ "ناوی گوڵەباخ"ی کردە فیلمێکی سەرکەوتووی سینەمایی.(3)

www.kurdishbookhouse.com

پەراوێزەکان:

(1)سیمیۆتیکا: سیمیۆلۆژی، یان بە کوردی نیشانەناسی، یاخود ئاماژەناسی، بەکارهێنانی ئەم زاراوەیە دەگەڕێتەوە بۆ زانای زمانەوانی فردینان دی سۆسۆر کە لە کتێبەکەیدا (چەند وانەیەك لە زانستی گشتیی زماندا) وتوویەتی: دەشی زانستێك بهێنینە بەرچاو کە لە ژیانی نیشانەکان لەناو کۆمەڵدا بکۆڵێتەوە و ببێتە بەشێك لە سایکۆسۆسیۆلۆژی و پاشان سایکۆلۆژیای گشتی. ئەم زانستەش ناو دەنێم سیمیۆلۆژیا)، بەڵام دواتر فەیلەسووفی ئەمریکایی "چارلز پێرس" زاراوەی سیمیۆتیکای بەکار هێنا کە وتوویەتی: "لۆجیك بە مانا فراوانەکەی ناوێکی ترە بۆ سیمیۆتیکا، یان تیۆرەی نیشانەکان".

(2)بیندیکتن، ناوی زنجیرەیەك پیاوی دینیی کاسۆلیکە، لە ڕێی ڕاهیبێکی ئیتاڵیاییەوە کە ناوی سانت بیندیکت **(ST. BENDECT)** بوو، دامەزرا.

کتێبەکەی بە ناوی (ریگیولا مۆناکرۆم **(REGUHAMONACHORUM)** بووە، بنچینەی ڕاهیبی لە جیهانی خۆرئاوادا. شایانی باسە گرووپی بیندیکتەکان ڕۆژی 21ی ئازار (نەورۆز) جەژن دەگێرن.

(3)ئەو دێڕ و پەرەگرافانەی کە لە ڕۆمانەکە دەرهێنراون و لەم نووسینەدا بەکار هێنراون، لە دەقی تەرجەمەی فارسیی ڕۆمانەکەوە

www.kurdishbookhouse.com

دەرهێنراون، کە ئەمەیە: نام گل سرخ- اومبرتو اکو- جلد 2،1- ترجمەی: شهرام گاهری- نشر شباویز- چاپ سوم- 1988).

سەرنج:

بۆ زانیاری سەبارەت ژیانی ئیکۆ و چەند ئاماژەیەك، گەڕاومەتەوە سەر (ساختارو تاویل متن "بابك احمدی" فەسڵی "نشانەو تاویل"). هەروەها پێویستە ئاماژە بەوەش بدەم کە ئەو کاتەی ئەم بابەتەم نووسی، هێشتا ئیکۆ لە ژیاندا مابوو(ساڵی ٢٠١٦ کۆچی دوایی کرد) و دوای ئەم نووسینە چەند ڕۆمانێکی تریشی نووسی کە لەم وتارەدا ناویان نەهاتووە، لەوانە: باودۆلینۆ، بەندۆڵی فۆکۆ، گۆرستانی پراگ.

■ هاوڕێمان بن لە ماڵی کتێبی کوردی:

■ **Telegram: https://t.me/kurdishbookhouse**

www.kurdishbookhouse.com